

Polgárosodás a 19. századi Magyarországon
(BTTR263OMA-01)
Kedd 10-12, 407/E.

1. A késő rendi társadalom feszültségei

Veliky János: *A társadalmi változás irányai* in: Veliky János: *A változások kora. Polgári szerepkörök és változáskonceptciók a reformkor második évtizedében* Bp. 2009. 32–65.

Varga János: *A bihari nemesség hitelviszonyai a polgári forradalom előtt* Történelmi Szemle 1958. 1–2. sz. 21–53.

Bácskai Vera: *Városok Magyarországon az iparosodás előtt* Bp. 2002. 123–162.

Orosz István: *Az örökváltság eszméje és gyakorlata* in: Orosz István: *Széchenyi és kortársai* Debrecen, 2000. 151–162.

2. Reformgondolkodás és az első reformprogramok

Balázs György: *Érdekegyesítés – nemzeté válás* Világosság 1983. 10. sz. 617–622.

Fónagy Zoltán: *Széchenyi István* in: Fónagy Zoltán – Dobszay Tamás: *Széchenyi és Kossuth* Bp. 2003. 33–70.

Wesselényi Miklós (Válogatta, sajtó alá rendezte, a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta Fónagy Zoltán) Bp. 1998. 9–22.

Kecskeméti Károly: *Magyar liberalizmus 1790–1848.* Bp. 2008. 113–137., 185–197.

3. Kossuth és a Pesti Hírlap

Dobszay Tamás: *Kossuth Lajos* in: Fónagy Zoltán – Dobszay Tamás: *Széchenyi és Kossuth* Bp. 2003. 133–224.

Varga János: *Keresztúzben a Pesti Hírlap* Bp. 1983. 10–18., 24–33.

Velkey Ferenc: *Társadalomátalakulási elvek Széchenyi és Kossuth vitájában* Debreceni Szemle 1994. 2. sz. 233–241.

4. Politikai irányzatok és viták az 1840-es években

Fenyő István: *A centralisták. Egy liberális csoport a reformkori Magyarországon* Bp. 1997. 251–289.

Kecskeméti Károly: *Magyar liberalizmus 1790–1848.* Bp. 2008. 198–224.

Dénes Iván Zoltán: *Liberális kihívásra adott konzervatív válasz* Bp. 2008. 39–73., 179–210.

5. A törvényes forradalom 1848-ban

Az 1848-as áprilisi törvények in: *Magyar Törvénytár. 1836–1868. évi törvénycikkek szerk.* Márkus Dezső Bp. 1896. 216–255.

Deák István: *A törvényes forradalom. Kossuth Lajos és a magyarok 1848–49-ben* Bp. 1994. 69–123.

Gergely András: *A magyar polgári alkotmányos államrendszer 1848-ban* in: *Uő.: 1848-ban hogy is volt? Tanulmányok Magyarország és Közép-Európa 1848–49-es történetéből* Bp. 2001. 93–136.

6. Az 1848. évi fordulat társadalmi hatásai

Orosz István: *A jobbágyfelszabadítás és végrehajtása* in: *A magyar agrártársadalom a jobbágyág felszabadításától napjainkig szerk.* Gunst Péter Bp. 1998. 57–59., 74–111.

Fónagy Zoltán: *A nemesség 1848–49-ben* Limes 2000. 1. sz. 107–115.

Gergely András: *A nemzetiségi kérdés 1848–49-ben* in: *Uő.: 1848-ban hogy is volt? Tanulmányok Magyarország és Közép-Európa 1848–49-es történetéből* Bp. 2001. 446–467.

7. Modernizáció az abszolutizmus éveiben

Sashegyi Oszkár: *A neoabszolutizmus rendszere 1849–1867* in: *A magyarországi polgári államrendszerek szerk.* Pölöskei Ferenc – Ránki György Bp. 1981. 88–97., 118–133.

Deák Ágnes: „Nemzeti egyenjogúsítás” Kormányzati nemzetiségi politika Magyarországon 1849–1860 Bp. 2000. 227–247.

Orosz István: *A jobbágyfelszabadítás és végrehajtása* in: *A magyar agrártársadalom a jobbágyság felszabadításától napjainkig* szerk. Gunst Péter Bp. 1998. 112–136.

Szabad György: *A társadalmi átalakulás folyamatának előrehaladása Magyarországon, 1849–1867* Valóság 1976. 5. sz. 1–15.

8. A kiegyezés előkészítése és politikai konstrukciója

1867. évi törvények in: *Magyar Törvénytár. 1836–1868. évi törvények* szerk. Márkus Dezső Bp. 1896. 325–355.

Péter László: *Ország és királya a hatvanhetes kiegyezésben* in: Péter László: *Az Elbától keletre Tanulmányok a magyar és kelet-európai történelemből* Bp. 1998. 219–263.

Somogyi Éva: *A közös kormány 1867–1907.* Századok 1993. 1. sz. 70–88.

Somogyi Éva: *A delegáció* Századok 1994. 3–4. sz. 465–516.

9. A politika természete a dualizmus éveiben

Gerő András: *Az elsöprő kisebbség. Népképviselő a Monarchia Magyarországon* Bp. 1988. 9–132.

Boros Zsuzsanna – Szabó Dániel: *Parlamentarizmus Magyarországon (1867–1944)* Bp. 1999. 87–100., 124–150.

Cieger András: *Kormány a mérlegen – a múlt században. A kormány helye és szerepe a dualizmus politikai rendszerében (1867–1875)* Századvég Új folyam 4. évf. 1999. ősz (14. sz.) 79–107.

10. Liberalizmus és konzervativizmus

Takáts József: *Modern magyar politikai eszmetörténet* Bp. 2007. 69–85.

Németh G. Béla: *Létharc és nemzetiség* in: Németh G. Béla: *Létharc és nemzetiség* Bp. 1976. vagy Uő. *Hosszmetszetek és keresztmetszetek* Bp. 1987. 452–473.

Estók János: *A negatív konzervativizmus kép dualizmus kori gyökerei* Valóság 1995. 7. sz. 56–68.

Szabó Miklós: *Új vonások a századforduló magyar konzervatív politikai gondolkodásában* in: Szabó Miklós: *Politikai kultúra Magyarországon 1896–1986.* Bp. 1989. 109–176.

11. A polgárosodás keretei és eredményei

Benda Gyula: *A polgárosodás fogalmának történeti értelmezhetősége* Századvég 1991. 2–3. sz.

Tóth Zoltán: *A századvégi foglalkozásstatisztika ágazati rendszere, mint rendi strukturális örökség* in: *Rendi társadalom – polgári társadalom* 1. szerk. Á. Varga László Salgótarján, 1987. 407–419.

Gyáni Gábor – Kövér György: *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig* Bp. 1998. 66–92.

12. Nemzetiségek, felekezetek, asszimiláció

Gyáni Gábor – Kövér György: *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig* Bp. 1998. 127–145. (Bp. 2003. 138–159.)

Gyáni Gábor: *Etnicitás és akkulturáció a századfordulós Budapesten* Regio 1995. 1–2. sz. 101–113.

Nagy Péter Tibor: *Nemzetiség és oktatás a dualizmus kori Magyarországon* Educatio 1993. 2. sz. 253–269.

Debrecen, 2022. szeptember 6.

Miru György
egyetemi docens